

Global Population Decline & de **EU 7** als het nieuwe EUropa?

In de komende afleveringen van ons kwartaaljournaal op deze website komen de volgende onderwerpen nader aan de orde. Hieronder alvast een voorproefje.

1. de **Global Population Decline?**

De omvang van de bevolking van Europa neemt af, terwijl in Nederland de bevolking de laatste jaren juist extra toeneemt. Dat laatste wordt niet veroorzaakt door de groei van de bestaande bevolking [die juist stagneert; het aantal geboren kinderen per vrouw is inmiddels gedaald tot 1,6!], maar door (met name arbeids-)migratie [waarover meer in de hoofdartikelen in dit (zomer)nummer en in dat van afgelopen (winter)nummer van 2018/2019 – zie **Archief**].

De wereldbevolking in zijn geheel zou de komende eeuw fors door blijven doorgroeien, althans volgens de huidige prognoses van de VN. Bij die prognoses worden echter her en der vraagtekens gezet. Die vraagtekens zijn onlangs op een rij gezet in **Empty planet – The Shock of global population decline** door de Canadese publicisten en onderzoekers Bricker en Ibbitson [1]. In het meest waarschijnlijk geachte zogeheten ‘middenscenario’ van de demografische voorspellers van de UN wordt uitgegaan van een doorgroei van de wereldbevolking tot zo’n 9,2 miljard inwoners rond het jaar 2100, waarna een stagnatie en daarna een afname inzet. Die verdere doorgroei voor de rest van deze eeuw zou niet in de laatste plaats veroorzaakt worden door het feit dat het aantal geboren kinderen per vrouw in de vruchtbare leeftijd vooral in Afrika bezuiden de Sahara en het in het Midden Oosten nog beduidend langer hoog zou blijven dan eerder geprognostiseerd werd. Maar er bestaat ook een laag UN-scenario waarin de wereldbevolking rond 2050 piekt bij 8,5 miljard mensen om daarna te tamelijk snel dalen om rond 2100 weer terug te zijn op de huidige 7 miljard. Er bestaan namelijk ook diverse onderzoekers die denken dat een doorzettende urbanisatie en vooral een verdere *empowerment* van vrouwen ook in een werelddeel als Afrika veel eerder dan de UN verwacht tot daling van het kindertal zal leiden. Bricker en Ibbitson noemen in dit verband onder meer de Weense onderzoeker Wolfgang Lutz, de Noor Joergen Randers, de Zweedse statisticus Hans Rosling en de Deutsche Bank in een rapport van zijn globale strateeg Sanjeev Sanyal uit 2013 [2]. *Off the record* zouden veel meer demografen - ook die van de UN - hun twijfels hebben over het UN-middenscenario, maar zouden daaraan geen ruchtbaarheid aan willen geven om zo de nodige druk op de geboortebeperkingsketel te kunnen houden, zo laten onze Canadese auteurs doorschemeren. Zij hebben met name kritiek op de UN-*Ahname* dat in Afrika bezuiden de Sahara de verlaging van het kindertal de komende decennia zich slechts vertraagd zou doorzetten gezien de taaiheid van de daar heersende cultureel-tribale verhoudingen. Aan de hand van voorbeelden uit Kenya laten zij echter zien dat bijvoorbeeld de combinatie van de traditioneel gebruikelijke onderhandelingen over de hoogte van de bruidschat en de verhoging van het opleidingsniveau van vrouwen er hier juist toe

leidt dat huwelijken en dus geboortes worden uitgesteld om zo een hogere bruidschat te kunnen bedingen. Het is maar een van de voorbeelden die naar voren gebracht worden om duidelijk te maken dat er meer dan genoeg redenen zijn om aan te nemen dat ook in Afrika evenals elders in de wereld onderwijs en *women empowerment* wel degelijk tot een verdere en versnelde daling van kindertal kunnen leiden.

Wat als een omkering van groei naar krimp van de omvang van wereldbevolking al rond 2050 plaats grijpt? Hoe kan de wereld er dan uit zien? Een Afrika dat tijdig demografisch stabiliseert en hopelijk eindelijk zelf de vruchten kan plukken van eigen natuurlijke rijkdom? Een Europa waar de demografische krimp verder doorzet en zich hopelijk inmiddels wel deugdelijk beleid heeft weten te ontwikkelen om dat gegeven economisch, ecologisch en ruimtelijk adequaat op te kunnen vangen? En een Nederland dat het huidige beleid in zijn economisch en demografisch sterk op groei gerichte metropolen, nota bene geconcentreerd in de klimatologisch meest kwetsbare zones van ons werelddeel, eindelijk heeft weten te vervuilen voor een beduidend evenwichtiger economische, ecologische en ruimtelijke benadering?

2. de **EU7** als het nieuwe EUropa?

Wie op de kaart van EUropa kijkt ziet een centraal gebied bestaande uit grofweg de driehoek Brussel, Berlijn en Parijs omgeven door een zestal landenclusters: Scandinavië, Visegrad, Balkan, Italië/Malta, Iberisch Schiereiland en Gr.Brittannië/Ierland. De meeste landen binnen de clusters zijn lid van de huidige EU; niet alle zijn overigens lid van de Schengengroep en/of gebruikers van de €. De landen van de **Centrale Driehoek** zijn dat wel. Deze driehoek is in de dagelijkse praktijk al de dominante politieke factor, zeker nu Groot Brittannië het EU-lidmaatschap lijkt te verlaten.

=Bestuurlijke veranderingen: een voorstel

Brussel wordt/blijft in de praktijk het EU-bestuurscentrum ook van de EU7. Hoe sterk haar rol zal worden is ook afhankelijk van de zevenclusters. Elke cluster zou idealiter met de daarin liggende lidstaten een gezamenlijk standpunt/beleid na kunnen streven maar noodzakelijk is dat niet. Langzamerhand ontstaat zo naast de bestaande EU-structuur, die geheel gebaseerd is op lidstaten, een bestuursstructuur vergelijkbaar met Senaat en Parlement resp. Eerste en Tweede Kamer. Voor President en Parlement wordt voorgesteld deze rechtstreeks te kiezen door alle burgers van de EU. Het parlement zal dan op den duur aanmerkelijk kleiner kunnen zijn dan thans het geval is. De Senaat wordt getrap gekozen via de clusters. In beide verkiezingen kan alleen gekozen worden door burgers van EU-leden. Vertaald naar de huidige situatie wordt de huidige Commissie vervangen door een President (met regering), het Europees Parlement blijft parlement en de Raad van Ministers wordt vervangen door de Senaat. Afgezien van enig gehakketak over aantallen zijn er gegeven de al reeds in gang gezette ontwikkelingen (denk aan de instelling van EU-politieke partijen) geen grote problemen te verwachten. Huidige lidstaten die deze bestuursstructuur niet accepteren kunnen bedanken voor het EU7 lidmaatschap.

=De clusters nader beschouwd

De cluster functioneert als kieskring voor het haar toegewezen aantal senaatszetels. Wat belangwekkend is, is de positie van de niet EU-leden in een cluster. Deze laatsten kunnen wel gewoon meedoen in de meningsvorming over de standpunten, die de betrokken senatoren dienen in

te nemen in de senaat. De definitieve verkiezing blijft echter voorbehouden aan de vertegenwoordigers van de EU-Leden. Sommige clusters en dus hun besturen zijn 100% EU. Andere kennen waarnemers namens niet EU-leden. In deze opzet lijkt een cluster lijkt enigermate op een soort nieuwe lidstaat. Vaak is er sprake van grote verschillen in inwonertal binnen de huidige lidstaten van een cluster. Hoewel geordend naar cultuurhistorische en geografische liggen er vaak nog forse tegenstellingen en conflicten op de loer. Er zal in een aantal gevallen nog lange tijd nodig blijken om naar een bepaalde eensgezindheid te groeien. Soms zal het wenselijk blijken voor huidige lidstaten om van cluster te veranderen.

=Proces in de tijd

Het grote voordeel van deze bestuurlijke opzet is de mogelijkheid om het proces haar eigen snelheid te laten bepalen. Verkiezingen voor het Parlement met EUropese politieke partijen zijn al bezig. De verkiezing van een EU-president annex regering is een volgende nabije stap. De clustervorming is een vereiste voor de samenstelling van de senaat. De rol van de senaat wordt afgeleid van die van de Europese Raad/Raden. Ook het aantal senatoren per cluster zal wel enige tijd vragen. Politiek gesproken is de zwaarste ingreep om de Raden buiten bedrijf te stellen en is de vorming van de Senaat derhalve het sluitstuk van een onvermijdelijke bestuurlijke verandering.

=De rol van de Driehoek Parijs - Berlijn - Brussel

Elk van de drie steden in deze driehoek zal waarschijnlijk een speciale verhouding tot en band met steeds een combinatie van twee naast elkaar gelegen clusters gaan ontwikkelen. Parijs zal de banden met het Iberisch schiereiland en met Italië/ Malta nader aanhalen en daarbij als middelaar optreden. Voor Berlijn is een soortgelijke rol weggelegd ten opzichte van Visegrad en Balkan, daarbij mogelijk geassisteerd oor Wenen. Brussel - mét de Benelux-waaiestad waarvan het deel uitmaakt - ontwikkelt een speciale relatie met de Noordzee-combinatie van Britse eilanden en Scandinavië. De nieuwe driehoek zal aanvankelijk nog wel de nodige moeite hebben om zich in de veranderende rolverdeling te voegen. Dat geldt dan vooral voor de nieuwe *Dritte im Bunde*, Brussel/ Benelux. Over de beren op het pad die daarbij ongetwijfeld te verwachten zijn, gaan we in deze aflevering van ons (zomer-) kwartaaljournaal nader in, en wel in het artikel ***Hoe kunnen de Lage Landen de beslissende schakel tussen Noordzee en Europa worden?*** In hierna volgende nummers van ons kwartaaljournaal komen de andere twee hoeksteden (Parijs en Berlijn) elk met hun eigen clusterduo aan bod.

NOTEN

[1]

Darrell Bricker and Joh Ibbitson, ***Empty planet - The shock of global population decline*** Londen [Uitg. Robinson] 2019

[2]

World population to peak by 2055: report zie ook: <https://static2.businessinsider.com/deutsche-population-will-peak-in-2055-2013-9> en <https://www.cnn.com/id/101018722>

<https://www.nrc.nl/nieuws/2019/04/23/de-mensheid-gaat-juist-krimpen-a3957876#/handelsblad/2019/04/26/#210>